

Socialdemokratiske regeringer i Vesteuropa: Back to basics?

Mads H. Qvortrup, D.Phil (Oxon), Adjunkt ved
Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

1. Indledning

Det har været en udbredt opfattelse, at de socialdemokratiske partiers fremmarch i de seneste år har været resultatet af en ideologisk revurdering af partiernes ideologiske grundopfattelser – at socialdemokratierne har indtaget en borgerlig position for at genvinde regeringsmagten (Worcester 1998). Det har i denne forbindelse været hævdet, at dette opgør med den »sande« socialistiske position var politisk uholdbar idet partiernes kernevælgere gradvist ville kræve en tilbagevenden til den klassiske position (Webb 1998).

Denne – efterhånden alment anerkendte tolkning – overser imidlertid det faktum, at socialdemokratiske partier historisk set *ikke* entydigt har repræsenteret den klassiske position, men at partierne i deres storhedsperioder (de perioder hvor socialdemokratiske partier har haft regeringsmagten) har repræsenteret en mere midtsøgende position. Formuleret på en anden måde: Tony Blair og Gerhard Schröders bestræbelser på at vinde opbakning for en mere midtsøgende kurs er ikke radikale opgør med traditionen – som postuleret af f.eks. Oscar Lafontaine og Tony Benn – men kan opfattes som bestræbelser på at vende tilbage til en strategi som tidligere har båret frugt; New Labour er i realiteten et udtryk for en tilbagevenden til et mere klassisk revisionistisk standpunkt som det blev udviklet i

Storbritannien og Tyskland i 1950erne. Artiklen vil endvidere relatere denne »back to basic« tendens til regionens øvrige lande, samt identificere politiske og sociale forskelle i et forsøg på at forklare om den tilsyneladende socialdemokratiske fremmarch er et udtryk for en teoretisk forklarlig tendens, eller om socialdemokratismens aktuelle fremgang er et udtryk for en historisk tilfældighed.

2. Baggrund

Hvis 1980erne – og de tidlige 1990erne – var højrefløjens, konservatismens og liberalismens epoke, er det på tærsklen til et nyt årtusind socialdemokraterne og diverse socialistiske partier, som har overtaget, hvad der ligner et monopol på regeringsmagten i Vesteuropa; socialdemokraterne har magten – eller leder koalitionsregeringer – i 13 af de 15 EU-lande. Men det paradoksale ved situationen er, at de vesteuropæiske velfærdsstater i den samme periode – ihvertfald tilsyneladende – har bevæget sig mod højre, det vil sige væk fra den politiske model, som Tage Erlander, Willy Brandt og Jens Otto Krag var eksponenter og fortalere for. Den fremtrædende forsker i socialdemokratismens historie Donald Sassoon har således konstateret en konvergens mod højre og en stigende konvergens mellem de forskellige landes socialdemokratiske partier indbyrdes. En udvikling

som er blevet tilskrevet sammenbruddet i den kommunistiske verden og erkendelsen af at en keynesiansk økonomisk politik skabte flere »policy-failures« end den løste »marked failures« (Sassoon 1997: 2).

Denne tendens er politologisk blevet tolket som et bevis på validiteten af Anthony Downs's medianvælger-teorem, ifølge hvilket politiske partier konsekvent søger mod den politiske midte for at maksimere deres stemmeandel (Downs 1957). At socialdemokratiske regeringer forvalter en dagsorden, som er blevet formuleret af ny-liberale og konservative i 1980'erne er således hverken teoretisk eller historisk overraskende. Man kan således pege på, at konservative og kristdemokratiske partier i den samme situation i 1950'erne og 1960'erne agerede i overensstemmelse med medianvælger-teoremet ved at implementere forskellige varianter af velfærdsstaten og andre dele af et socialdemokratisk udviklet program (Sassoon, *ibid*).

Det har ikke skortet på akademiske forsøg på at indsætte denne – tilsyneladende – nyorientering af socialdemokratismen i en overordnet ideologisk ramme; oftest under betegnelser som »the radical centre«, »New Labour« og – senest – »Den tredje vej«. Meget af denne diskussion har taget sit udgangspunkt i det, pressen har betegnet som »fænomenet Tony Blair« (Giddens 1998). Det er derfor naturligt at en diskussion af de »nye« socialdemokratier tager sit udgangspunkt i Blairs visioner – omend det kan diskuteres om disse er udtryk for en generel tendens, eller blot udtryk for en særegen britisk debat, som er resultatet af thatcherismen.

Det synes alment accepteret at den socialdemokratiske dominans er blevet opnået ved at kopiere dele af den nye konservative konsensus samt at New Labour i vid udstrækning er et resultat af »designer politik«, »Personal images, symbolic stagings, sound bites, visual gags« betyder mere end »issues, argu-

ments, projects and the evaluation of campaign promises« (Meyer: 1997, 259).

Denne tolkning er ikke nødvendigvis forkert, men den er utilstrækkelig, for der kan argumenteres for, at den »nye« socialdemokratiske er andet og mere end sound bites. Det er evident, at der er et slægtsskab mellem »den tredje vej« i Storbritannien, Poul Nyrup Rasmussen »Danmark som foregangsland« og Gerhard Schröders tale om »Die neue Mitte«. Men det er ikke indlysende at der består det samme slægtsskab mellem disse partier og søsterpartier som det græske PASOK og det franske PS. En empirisk analyse må tage sit udgangspunkt i en evaluering af to antagelser som ukritisk opfattes som hensides diskussion; at der er tale om en ensartet tendens (konvergens-tesen) og at man kan tale om en ny-orientering (moderniseringstesen).

3. Moderniserings-tesens begrænsninger

Man antager ukritisk, at den »nye« socialdemokratisme er »ny«, samt at der findes én fællesnævner for de nye »socialdemokratier«. Man har talt om, at Blair-regeringen, ligesom tidligere regeringer under Margaret Thatcher og John Major, kaster blikket over Atlanten – og ikke over Kanalen – for at hente inspiration.

»Like Thatcher and Major governments, the Blair government looks across the Atlantic for inspiration, not across the channel. Its rhetoric is American, the intellectual influences which have shaped the project are American; its political style is American« (Marquant: 1998, 20).

En tilsvarende tolkning er plausibel i Danmark, Østrig, Tyskland, Holland og Sverige. Men det er spørgsmålet om Blair et al. virkeligt har ladet sig inspirere af amerikanske tendenser, om New Labour reelt er et amerikansk kopi-præparat. En analyse af f.eks. det Britiske Labours arbejdsmarkedspolitik viser således at inspirationen *ikke* kommer fra

USA men fra Skandinavien. »Det kan«, skriver sociologen Anthony Giddens, »med nogen ret hævdes at [de socialdemokratiske regerings arbejdsmarkedspolitikker] i langt højere grad er inspireret af den aktive arbejdsmarkedspolitik man ser i Skandinavien, end den man finder i USA« (Giddens: 1998, 8). En tolkning som sjældent har været fremsat er at New Labour, »die neue Mitte« etc. er forsøg på at genoplive en tidligere succesfuld tradition som er i overensstemmelse med arbejderbevægelsens grundidealer om beskyttelse af de svage.

Denne tolkning synes at være underbygget af en sammenligning mellem nutidens *policy-statements* og ideologiske programskrifter fra perioden mellem 1920 og 1970.

Tony Crossland, Labour minister i 1950erne og 1960erne, skrev i 1956 i *The Future of Socialism*:

»Traditional socialism was largely concerned with the evils of traditional capitalism, and with its need for its overthrow. But today capitalism has been reformed and modified almost out of existence, and it is with a quite different form of society that socialists must now concern themselves. Pre-war anti-capitalism will give us very little help« (Crossland citeret i Wright og Carter: 1996, 87).

Denne politik blev i Storbritannien søgt gennemført af partileder Hugh Gaitskill, i dennes opgør med dogmet om samfundseje af produktionsmidlerne, og senere af premierminister Harold Wilson i dennes stramme økonomiske politik i slutningen af 1960erne.

Det er tankevækkende, at en tilsvarende revurdering blev gennemført – endda med større radikalitet – i Vesttyskland. SPDs ørkenvandring under den venstreorienterede leder Dr. Kurt Schumacher i efterkrigstiden blev i slutningen af 1950erne ændret – primært af partiets økonomiske tænker Kurt

Schiller. Resultatet af denne revurdering blev mest prægnant præsenteret i SPDs såkaldte *Bad Godesberg program* (vedtaget på kongressen i Bad Godesberg i 1959).

I Bad Godesberg programmet erkendtes det at den traditionelle socialistiske politik (samfundseje af produktionsmidlerne, et opgør med markedsøkonomien og central planlægning) ikke længere skulle være grundlaget for en fremtidig socialistisk politik. Programmet blev formuleret under slagordet; »Marktwirtschaft so viel als möglich, Staatsintervention so viel als nötig« (Heywood: 1998, 144).

Det er tankevækkende at det er disse ideologiske kilder som såkaldt moderne socialdemokrater trækker på i deres aktuelle bestræbelser på at modernisere deres respektive partier. »Vi vil ikke gøre det anderledes, men bedre« sagde Gerhard Schröder under den Tydske valgkamp i efteråret 1998. Hans *sound bite* var alt andet en ny. Den var formuleret af hans partifælle Karl Schiller i 1957! Det er ligeledes bemærkelsesværdigt at Tony Blair – og i endnu højere grad finansminister Gordon Brown – eksplicit har henvist til Crossland og dennes »radical tradition« som udgangspunkt for de aktuelle bestræbelser (Webb 1997). Ligesom Crossland ser Blair det som sin opgave at udforme en politik som er tidssvarende, men som samtidigt løser de traditionelle problemer om social retfærdighed:

»Socialism is based on a moral assertion that individuals are interdependent, that they owe duties to one another as well as to themselves, that a good society backs up the efforts of the individuals within it, and that common humanity demands that everybody be given a platform ... Socialists have to be both moralists and empiricists. Values are important. But socialism has to be made real in the world as it is and as we would like it to be« (Tony Blair i *The Guardian* 6. juli 1995).

At Blair og Schröder søger at skabe legitimitet gennem henvisninger til traditionen betyder selvsagt ikke, at de repræsenterer traditionen. Det er blevet hævdet at disse henvisninger kun tjener et propagandistisk formål, og at der reelt ikke findes belæg for at Blair og Schröders politik er en genoplivning af traditionen. Denne indvending kan ikke afvises, men det er – som påpeget af Anthony Giddens – tankevækkende at der findes ligheder mellem William Beveridges hvidbog om en social reform fra 1943 (som dannede udgangspunktet for velfærdsstaten i Storbritannien) og den politik som er blevet ført af moderne socialdemokratier. I begge tilfælde har løsningen på sociale problemer været en styrkelse af human-kapitalen og *ikke* en udvikling af et system baseret på passiv forsørgelse og overførselsindkomster (Giddens: 1999, 119).

I denne tilsyneladende tendens ligger ikke et postulat om, at den socialdemokratiske ideologi uvægerligt gennemlever en cyklus, hvor reformisme og radikalitet afløser hinanden – om end en sådan tolkning ikke kan udelukkes. Den langt mere interessante tolkning af Schiller og Crosslands tidligere versioner af »den tredje vej« er, at den politik, som føres af Tony Blair, Gerhard Schröder, Poul Nyrup Rasmussen, Victor Klima og Wim Kok, ikke er efterligning af thatcherismen, men derimod en tilbagevenden til tidligere tiders pragmatisme. Tesen om, at disse regeringschefer svigter socialdemokraternes sjæl ved at acceptere dele af en »borgerlig« dagsorden (omend ikke »borgerlige« mål) kan kun forsvares hvis man accepterer at den samme indvending kan rettes mod efterkrigsreformisterne i 1940'erne og 1950'erne.

Det er tydeligt, at »den tredje vej« er forskellig fra den tredje vej, som Oluf Palme lancerede i 1970'erne. Dette er, både af højre- og venstrefløjens modstandere af socialdemokratismen, blevet set som beviset på, at Blairismen er et ideologisk kopi-præparat, og at

vælgerne derfor snart vil foretrække *the real thing*, det vil sige borgerlig politik forvaltet af borgerlige regeringer – eller en tilbagevenden til Old Labour Politics. Denne analyse er ikke nødvendigvis korrekt, endsige plausibel i lyset af en sammenligning mellem tidligere tiders ideologiske udmeldinger og nutidens politikker. Konstateringen af at den såkaldt »tredje vej« ikke er ny, men en ny indpakning af en tidligere dominerende socialdemokratisk retning, er derimod politisk væsentlig fordi den giver den nuværende kurs politisk legitimitet i opgøret med partiernes venstrefløj, fordi den viser at den »nye« politik er ligeså »rigtig« som venstrefløjens politik.

Men det er spørgsmålet om der er belæg for at denne tendens til at søge tilbage til efterkrigstidens pragmatisme er enerådende i alle de europæiske lande. Det følger ikke naturligt at den dominerende kurs i Storbritannien og Tyskland automatisk vil være dominerende i andre EU-lande. Tværtimod kunne det hævdes at der findes en distinkt skillelinje mellem den politik som føres i Tyskland og Storbritannien og den mere traditionelle socialdemokratiske politik som føres af Lionel Jospin i Frankrig.

4. Konvergensteses

Donald Sassoon har i bogen *Looking Left. European Socialism After the Cold War* påpeget, at der tidligere kunne skelnes mellem de opgaver – og dermed de politikere, som de forskellige europæiske regeringer fører; lande der – som Spanien og Frankrig – er ved at opbygge velfærdsstaten, fører en anden politik end lande der – som Danmark, Tyskland og Storbritannien – står overfor at skule reformere deres velfærdsstater.

Grundlæggende må der skelnes mellem forskellige 'families', hhv. »Classical social democracy«, dvs. »northern social democratic parties, with those of the Scandinavian countries offering the most celebrated examples« og »modernizing socialist [parties]«,

dvs. »the socialist parties of southern Europe« (Sassoon 1997, 5).

Disse kategorier er – ifølge Sassoon – under opblødning, især som følge af den europæiske integrationsprocess, som har ført til en stadig stigende koordinering af socialistiske og socialdemokratiske partiers koordinering i gennem paraplyorganisationen PES.¹

Trods den tilsyneladende konvergens kan det være nyttigt af heuristiske årsager at opretholde diktomomien mellem de to socialistiske verdener i Vesteuropa, især fordi denne dikтоми kan forklare nogle af de forskelle som kan iagttages mellem den politiske strategi som følges af hhv. Lionel Jospin i Frankrig og Gerhard Schröder og Tony Blair i Tyskland og Storbritannien.

4.1. *Klassisk Socialdemokratiske:*

At reformere for at bevare

Det er kendetegnende for de idealtypiske »nordlige« socialdemokratier (Skandinavien, Tyskland, Holland, Østrig og Storbritannien), at disse partier erobrede den politiske magt (ofte i koalition med andre politiske partier) i relativt økonomisk veludviklede demokratier. Opgaven for disse partiers regeringer var således ikke at opbygge et socialt demokratisk system, men at administrere og reformere de kapitalistiske økonomier i overensstemmelse med deres ideologiske principper. Hvad der ydermere karakteriserede disse partier var at de – med Duvergerske termer (Duverger 1954) – var klassiske massepartier, som var indarbejdede i en korporatistisk struktur (Schmitter 1984). Dette forhold betød sammen med et klassisk vesteuropæisk flerpartisystem at socialdemokratiske partier var tvungne til at søge indflydelse gennem en konsensus med andre politiske partier. Noget tyder på at det var denne konsensuspolitik, dvs. bestræbelserne på at opnå flertal med relaterede partier, og ikke en traditionel median-vælger strategi, som postuleret af Downs (Downs 1957), der kan forklare afradikalise-

ringen af de vesteuropæiske socialistpartier efter anden verdenskrig. Det er i alle tilfælde kendetegnende at de mindst radikale politikker er blevet ført i lande med koalitionsregeringer (Lane og Erson, 1994, 334).

Det kan indvendes at denne analyse overser at de forskellige socialdemokratiske partier havde markant varierende størrelser (mellem 30 og 50 procents vælgertilslutning og at disse kvantitative forskelle logisk set burde have haft en politisk effekt. Denne størrelsesforskel har imidlertid ikke haft mærkbare konsekvenser for den førte politik. Der er således ikke nogen forskel i gennemførelsen af socialdemokratiske politikker imellem de forskellige nordiske lande, tiltrods for at vælger tilslutningen i Danmark er markant lavere end i Norge og Sverige.

Det har kendetegnet denne kategori af socialdemokratiske partier at de siden 1980'erne – med visse modifikationer – har været forsvarere af nødvendigheden af at foretage en revision af den traditionelle socialdemokratiske velfærdsmodel, men – ikke som det er tilfældet med Thatcheristiske partier – en reform for at bevare de opnåede resultater. Det er væsentligt at være opmærksom på at disse forandringer blev påbegyndt *før* politikere som hhv. Tony Blair og Gerhard Schröder blev partiledere for deres respektive partier. Colin Leys fremhæver i sin analyse af det Britiske Labour at det var Neil Kinnoch – og ikke John Smith og Tony Blair – som indledte revurderingen af Labours politik:

»In 1989 the reform process reached one of its defining moments, when the the party's annual conference endorsed the recommendations of the major Policy Review, launched by Kinnoch following the party's third successive election defeat in 1987, to abandon three of Labour's most emblematic former policies (the restoration of trade union rights and immunities removed by Mrs Thatcher during the 1980s, the renationalization of recently privatized industries, and unilateral nuclear disarmament) (Leys: 1997, 18).

En tilsvarende udvikling kunne iagttages i ved SPDs kongres i Berlin i 1989 hvor de delegerede vedtog et tilsvarende program (Mayer: 1997, 129), og i de nordiske socialdemokratiets SAMAK-rapport fra begyndelsen af 1990'erne, hvori der argumenteredes for en yderligere brug af markedsincitamenter (Tilton: 1991). De toneangivende »nordlige« socialdemokratiske partiers metamorfose fra at være kritiske venstrepartier i begyndelsen af 1980'erne til at være forsvarere for en reformistisk politik kan derfor dårligt betegnes som en revolutionær ændring som pludselig er indtruffet i slutningen af 1980'erne. Reformeringsbestræbelserne er en del af en proces som er begyndt i slutningen af 1980'erne og som foreløbigt er kulmineret med Blair, Schröder og Nyrup Rasmussen.

Moderniserings-Socialisme

Der er tydelige – og teoretisk forklarlige – forskelle mellem den politik som er blevet ført af de nordlige socialdemokratier og deres sydlige søsterpartier – herunder Frankrig. Socialdemokratiske partier som PSOE (Spanien), PASOK (Grækenland) og PS (Portugal) kan betegnes som idealtypiske eksempler på den »sydlige« socialdemokratisme. Alle landene stod overfor moderniseringsopgaver og en efterfølgende udvikling af en rudimentær velfærdsstat. De socialdemokratiske partiers oppositionsrolle under højreorienterede militærdiktaturer i landene betød samtidig at de – i modsætning til de borgerlige partier – havde den fornødne legitimitet til at forvalte den vanskelige overgang til demokrati. Disse opgaver er radikalt forskellige fra de opgaver som deres nordlige søsterpartier har stået overfor.

Det er umiddelbart vanskeligt at indpasse Frankrig i denne kategori. Den franske radikale tradition er sammen med Leon Blums kortvarige arbejderregering i 1930'erne blevet brugt til at indplacere Frankrig som et land med en lang socialistisk tradition. Denne opfattelse overser det faktum at de franske soci-

alister først erobrede regeringsmagten i 1981 – og at denne sejr kun var mulig fordi Mitterand havde bundet både kommunisterne i PCF og radikale grupper til socialistpartiet. Det franske socialistparti fik først politisk indflydelse da det overtog kommunistpartiets traditionelle rolle som Frankrigs største venstreparti – en rolle som *Parti Socialiste* kun overtog fordi kommunistlederen Georges Marchais forlod 1970'ernes Eurokommunistiske linje til fordel for en traditionel pro-sovjetisk linje (Avril: 1986, 229).

Den politik som socialistiske regeringschefer fra Pierre Mauroy og Laurent Fabius til Michel Rocard og Lionel Jospin har ført har derfor sigtet på at indføre elementære velfærdsstatsgoder. Indførelsen af *contribution sociale généralisée* (GSG) – en general pensionsordning indført i 1990 – og en social udligningsordning (baseret på solidaritetsprincippet) for de lavestlønnede i form af RMI (*Revenu minimum d'insertion*) kan ses som eksempler på at de franske socialister i de seneste år har gennemført politiske programmer som deres nordiske søsterpartier allerede vedtog i 1960'erne.

Italiens venstre har været i den samme situation som deres franske meningsfæller. Eksistensen af et stærkt (euro) kommunistisk parti PCI, som trods en vælgertilslutning på omkring 30 procent, var udelukket fra regeringsmagten er, sammen med den minimale vælgeropbakning til det socialistiske parti PSI, blandt årsagerne til at Italiens venstre først erobrede regeringsmagten i 1990'erne. Venstrefløjens magtovertagelse i Italien blev først mulig da PCI havde taget navneforandring til *Partido Democratici di Sinistra* – *Demokratisk Venstre Parti* (PDS) og da dette parti – ligesom Mitterand i Frankrig – havde allieret sig med centrumspolitikere i et formaliseret samarbejde i den såkaldte *Olivens Koalition*.

Man kan overordnet argumentere for, at de sydlige socialistpartier på grund af strukturelle forhold (militær-diktaturer i Grækenland, Spanien og Portugal) og stærke kommunistpartier (Frankrig og Italien) først fik mulighed for at gennemføre en klassisk socialdemokratisk politik cirka 30 år efter at lignende politikker blev gennemført af socialdemokratiske partier i Nordeuropa. Årsagen til at socialdemokratiske partier i Sydeuropa således synes at værne om de mere »klassiske« socialdemokratiske dyder skyldes at man *ikke tidligere* har haft mulighed for at gennemføre den politik som Nordeuropæiske socialdemokratiske partier gennem reformer forsøger at bevare. Der er således mindre tale om forskelle end om tidsforskydninger.

Denne manglende konvergens mellem lande som søger tilbage til en klassisk-reformisme (som udviklet af Crossland og Schiller) og lande som er ifærd med at opbygge en velfærdsstat fra bunden er blevet problematiseret af politiske iagttagere der – som det britiske tidsskrift *The Economist* – har påpeget, at selv Spaniens PSOE og Portugals PS har iværksat et ambitiøst privatiseringsprogram. Det er korrekt at de »sydlige« socialdemokratier indenfor visse dele af den økonomiske politik har ført en »nordlig« politik. Men det er – som Paul Heywood har påpeget – forkert at identificere denne politik med den mere liberalistisk inspirerede udbudsøkonomiske kurs som er blevet advokeret af bl.a. Schröder og Blair; »Far from rolling back the state the PSOE government consistently used it as a leading player in its attempt to »make Spain work« (Heywood: 1995, 227). Situationen er nærmere at de sydlige lande i deres bestræbelser på at indføre Nordeuropæiske – og ofte Nordiske – velfærdsmodeller, har lært af erfaringerne fra disse lande.

Konklusion

De socialdemokratiske partier har i de seneste år genvundet – eller vundet – regeringsmagten i flere europæiske lande. Denne ud-

vikling rejser spørgsmålet om denne tilsyneladende tendens vil have ensartede politiske implikationer for det politiske samarbejde, f.eks. i EUs Ministerråd, og andre, mindre formelle fora. Udviklingen tyder samtidigt på at de socialdemokratiske partier har gennemført en metamorfose fra traditionelle socialistiske partier som støttede en nationalisering af større virksomheder, en skattefinansieret omfordelingspolitik og en aktiv keynisiansk interventionspolitik til at være mere midtsøgende – eller borgerlige – partier som aktivt gennemfører privatiseringer af statsvirksomheder og tilhængere af markeds løsninger i den offentlige sektor.

Udviklingen i de vesteuropæiske lande tyder ikke på at de socialdemokratiske partier entydigt har konvergeret mod en generel norm. De nordlige socialdemokratier adskiller sig væsentligt fra de sydlige socialdemokratier. I Nordeuropa forsøger partierne at gennemføre reformer, med sigte på at opretholde de velfærdsydelser som tidligere blev finansieret gennem progressive marginalskeatter. I Sydeuropa forsøger partierne at gennemføre de politikker som deres nordlige søsterpartier allerede gennemførte i 1950'erne og 1960'erne – omend med en anden retorik.

Der er ikke entydigt belæg for at fastholde tesen om, at de »nye« socialdemokratiske partiers »tredje vej« er »ny«. Tværtimod kan den »nye« socialdemokratisme som den praktiseres af Blair, Schröder og deres kollegaer fra Holland, Danmark og Sverige ses som havende en mærkbar lighed med den politik som SPD vedtog i Bad Godesberg Programmet i 1959 og som Labours væsentligste ideolog Anthony Crossland skitserede i værket *The Future of Socialism* i 1956. Man kunne – i dette lys – fristes til at sige at »New Labour« mere er udtryk for Back to Basics' end det modsatte.

Note

1. De socialdemokratiske partier har siden 1992 været organiseret i den transeuropæiske sammenlutning PES. Medlemmerne af organisationen er SPD (Tyskland), SPÖ (Østrig) Parti Socialite (Belgien) Socialistische Parti (Belgien) EDEK, (Cypern) Socialdemokratiet (Danmark), PSOE, (Spanien) SPD (Finland), Parti Socialiste (Frankrig) PASOK (Grækenland), Labour (Irland) Democratici di Sinistra (Italien), SDI (Italien) LSAP (Luxembourg) DNA (Norge) PvdA (Holland) Partido Socialista (Portugal) Labour. (England) SDLP (norirland) Socialdemokraterna (Sverige). Partilederne mødes to gange årligt.

Litteratur

- Pierre Avril (1986), *La V. République. Histoire politique et constitutionnelle*, Paris, Presses Universitaires de France.
- Athony Downs (1957), *An Economic Theory of Democracy*, Harper Collins, New York.
- Anthony Giddens (1999), *Den Tredie Vej. Socialdemokratismens fornyelse*, Hans Reitzel, København.
- Andrew Heywood (1998), *Political Ideologies*, London Macmillan.

- Poul Heywood (1995), *Politics and Society in Spain*, London, Macmillan.
- Colin Leys (1997), »The British Labour Party«, i Donald Sassoon (1997), *Looking Left. European Socialism after the Cold War*.
- David Marquand, »The Blair Paradox«, i *Prospect*, May 1998.
- Thomas Mayer, »The transformation of German Social Democracy«, i Donald Sassoon (1997), *Looking Left. European Socialism after the Cold War*.
- Donald Sassoon (1997), *Looking Left. European Socialism after the Cold War*, London, I.B. Tauris Publishers.
- P. Schmitter (1984), *Neo-Corporatism and the State*, Firenze: European University Institute (Mimeo).
- T. Tilton (1991), *The Political Theory of Swedish Social Democracy*, Oxford, Clarendon, Press.
- Paul Webb »The British Labour Party«, i Robert Ladrech og Phillippe Marlière (Red)(1999), *Social Democratic Parties in the European Union*, London, Macmillan.
- Robert Worcester, »Introduction« i John Blundell og Brian Gosschalk, (1997) (Red), *Beyond Left and Right*, Institute of Economic Affairs, London.
- Tony Wright og Matt Carter (1997), *The People's Party. the History of the Labour Party*, Thames and Hudson, London.